

Onder de rook van het vliegveld

Door de nabijheid van het vliegveld hebben de inwoners van Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot extreem veel geleden in de Tweede Wereldoorlog. Tientallen dodelijke slachtoffers, verwoeste huizen en gebouwen, wanhoop, angst, intens verdriet.... Nu, 75 jaar later, viëren we de bevrijding. Maar de herinneringen blijven. In deze tweewekelijkse rubriek kijken we met enkele inwoners terug naar oorlog en bevrijding. Hoe beleefden zij die als kind?

Deze pagina is samengesteld door Heemkring Molenheide • Tekstredactie: Mariëlle van Hezewijk
Fotoredactie: Piet Weterings • Opmaak: Weekblad Gilze en Rijen

De zussen Anssems

De zussen Anssems uit Hulten: 'Ik zei tegen m'n moeder, die komt direct binnenvliegen'

Bombardementen, vliegtuigen die laag overscheren, inkwartieringen, doden en gewonden. De familie Anssems in Hulten heeft het in de Tweede Wereldoorlog allemaal van dichtbij meegemaakt. Hun boerderij stond pal onder de start- en landingsbaan van het vliegveld. En dat hebben ze geweten. Vooral het 'misverstand' van de geallieerden op 19 augustus 1943 hakte er stevig in.

De zussen Ad van Bavel-Anssems (102) en Nel Mensen-Anssems (93) kunnen het 75 jaar later nog altijd navertellen. Ook de inval van de Duitsers op 10 mei 1940. Ad: "We zagen Duitsers en vluchtelingen over de Bredaseweg komen toen we 's morgensvroeg gingen melken. Plus dat er veel vliegtuigen overkwamen en het vliegveld werd gebombardeerd." Nel ging met een andere zus naar de kerk en zag de Fransen over de Rijksweg rijden. "Toen op eerste Pinksterdag de Duitsers echt invielen, zijn we met het hele gezin tijdelijk naar Gilze verhuisd. Niet lang hoor, want er moest gemolken worden en we moesten asperges steken. Na een paar dagen waren we allemaal weer in Hulten."

LINDEBOMEN INGEKORT

"De Duitsers begonnen al snel het vliegveld uit te breiden en om ons heen werd het drukker. Ik kan me herinneren dat ik voor het raam zat te naaien, toen er een vliegtuig aan kwam vliegen, alsmáar lager. Ik zei tegen m'n moeder, 'die komt direct binnenvliegen', maar meteen daarop ging hij weer omhoog. Een uur naderhand kwamen ze twee lindebomen inkorten. Die waren te hoog natuurlijk." "Nee, het was in de oorlog niet prettig wonen daar op die plek. Het was nogal eens dikwijls te doen in Hulten. En dan moesten we de kelder weer in. Hoeveel schuilkelders we wel niet hebben gebouwd...." "Onze jongens, goed twintig, wilden erbij zijn als er een vliegtuig neergestort was. Dan gingen ze naar het vliegveld, erop af. En brachten altijd wel wat mee terug. Op het laatst hadden we zowat een heel vliegtuig bij elkaar. Ons moeder had er zorg over. Want wat als 'ze' kwamen kijken?"

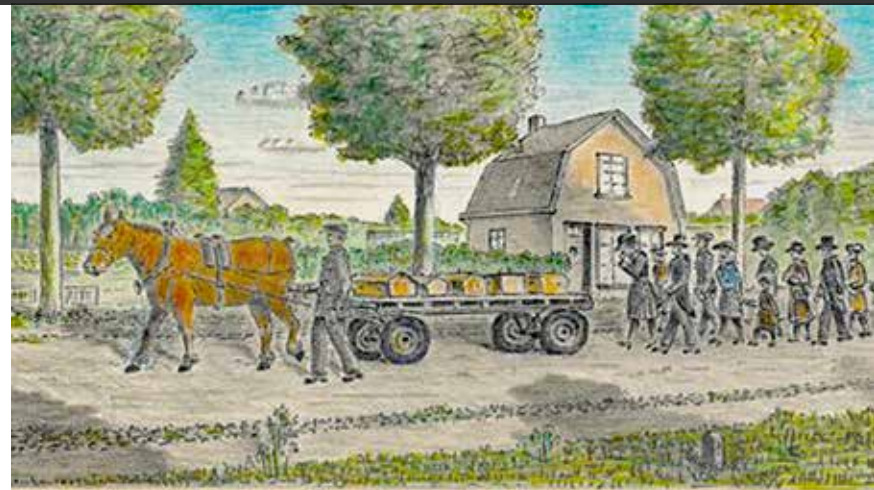
GEAMPUTEERD

Eén bombardement zullen de twee zussen nooit vergeten, dat van 19 augustus 1943. Hun oudste broer kwam

erbij om, vijf anderen van hun gezin raakten gewond, waaronder Ad en Nel. Ze weten nog: "De oudsten waren melken en de jongeren werkten op het land, toen we rond zeven uur 's avonds boven Tilburg geallieerde vliegtuigen aan zagen komen. Boven ons begonnen ze bommen te gooien, die eigenlijk voor het vliegveld bedoeld waren. Dit misverstand kostte veel te veel doden, alleen in onze straat al zeventien." Nel: "Wij waren helemaal achterin 't Broek, dus waren wij het laatst aan de beurt voor de hulpverlening. Het duurde allemaal heel erg lang. Ik weet niet meer hoe we in het ziekenhuis beland zijn. Daar werden we één voor één behandeld. We lagen met meer Hultense mensen op twee zalen. Heel de nacht hoorde je gejammer." Nel kreeg bij het bombardement een scherf in haar bil; de wond is lang ontstoken gebleven, maar ze mocht als eerste van het gezin naar huis. Bij Ad moesten de artsen na drie weken een been amputeren. Ze kwam pas bij de bevrijding weer thuis. "Ik heb eerst lang in het ziekenhuis gelegen. Toen we daar van de Duitsers uit moesten, ben ik met een zus naar het klooster in Kaatsheuvel gegaan."

INKWARTIERING

Het gezin Anssems had in de oorlogsjaren vaak inkwartiering van Duitsers. "Die zaten het liefst waar mensen waren. En wij bleven in Hulten, ook in 1944 na weer een zwaar bombardement op het dorp. De meeste mensen vertrokken toen en namen hun koeien en alles mee. De Duitsers bivakkeerden in twee kamers die we leeggehaald hadden; wij woonden in de keuken. De laatste Duitsers zijn de ochtend voor de bevrijding vertrokken. Daarna kregen we zeventig man van de Irenebrigade in huis en in de schuur. Dat duurde een dag of vier, vijf en toen kwamen de Engelsen. Vanaf november hebben er vijf van hen een hele poos bij ons gezeten. Ze stonden met zo'n radio in het veld. Ook zij trokken liefst bij mensen in. Daar viel meer te halen." Maar ook bewoners uit de omgeving wisten de boeren in Hulten te vinden. "Zelfs uit Tilburg kwamen mensen

*Maandagochtend 23 augustus 1943, ± 10.00 uur:
Deel van de lijkstoet, vanuit de richting
'Stad Parijs' op weg naar de Hultense kerk.*

Het 'misverstand' van 19 augustus 1943 kostte 23 mensen het leven

voor melk. Soms was die al bijna op, voordat we van de wei thuis waren. Ook de man die Ad na het bombardement bloed gegeven had, meldde zich. Hij had zich nooit bekend gemaakt, dat mocht niet. Maar toen het eten schaars was, kwam ie langs. Hij schoof bij aan tafel en nam daarna nog het nodige mee. Vervolgens kwam de chauffeur die ons naar het ziekenhuis had gebracht zich ook melden. Natuurlijk hebben we hem geholpen, want zo zijn we. Maar zo was het iedere keer wat."

IN EEN HALFUUR BEVRIJD

De bevrijding, waar ze al zo lang naar uitkeken, was volgens de zussen in Hulten een kwestie van een halfuur. Nel: "Je zag overal tanks, op de weg en over het land. En die schoten verschillende boerderijen in brand. Maar we waren bevrijd! Onze broers gingen natuurlijk meteen naar de Rijksweg. Daar stonden de Engelsen, die gingen niet verder Het Broek in." Ad heeft van de bevrijding weinig meegemaakt. "Ik zat nog in het klooster. Maar dezelfde dag nog hebben ze me opgehaald. Lopen kon ik

niet." De amputatie was een handicap waar ze mee moest leren leven. "Ik heb veel afgezien met de prothese. Je kon er hier nergens een krijgen. Mijn broer heeft ervoor gezorgd dat ik er een uit Antwerpen kreeg. Wij waren dan wel bevrijd, maar boven de Moerdijk waren ze dat nog niet. En dat maakte het niet makkelijker." "Als je met velen bent, kun je veel meemaken," stellen de zussen nuchter vast. En ook materieel was er na de oorlog nog veel op te bouwen. "Alles was kapot. Bij ons thuis zat er geen ruit meer in. En dat was nog maar het minste. Van lieverlee zijn de boerderijen in Hulten weer opgebouwd en werden er nieuwe neergezet. Want heel veel jonge mensen die in de oorlog niet konden trouwen, wilden dat nu zo snel mogelijk. 'Nederland herrijst', zeiden ze. Hulten deed dat ook."

BOEK EN DOCUMENTAIRE

Een uitgebreid interview met de zussen Anssems is te vinden in het nieuwe boek 'Bedankt voor de vrijheid die jullie bevochten', een uitgave van Heemkring Molenheide met verhalen van inwoners van onze gemeente. Het verschijnt in oktober aanstaande. De beide zussen zijn bovendien te zien in de documentaire van de heemkring, 'Overleven in de schaduw van het vliegveld', die ook in oktober in première gaat.

Duitse colonne op weg naar Breda over de Rijksweg op 13 mei 1940

Een Poolse tank op de Rijksweg bij Stad Parijs op 28 oktober 1944

Catastrofaal misverstand

In Het Broek bij Hulten speelde zich op 19 augustus 1943 een drama af. Amerikaanse vliegtuigen wierpen bommen af. Ze waren bedoeld voor het Duitse vliegveld, maar ze kwamen in het verkeerde gebied terecht. Met als triest resultaat 23 doden.

25 SEPTEMBER 2019 → 1944

WAT GEBEURDE ER PRECIËS 75 JAAR GELEDEN?

- Operatie Market Garden, het grootste geallieerde offensief op Nederlands grondgebied, is mislukt. Maar de gevechten gaan door.
- De Duitsers blazen op het vliegveld van alles op. Hebben ze het al opgegeven?
- In Gilze en Rijen is het niet gewaagd om buiten te komen. Duitsers pakken mensen op om aan het herstel van de Rijksweg te werken.

MEER OVER 1940-1945 WETEN?

Meer lezen over de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente? Heemkring Molenheide heeft ook digitaal heel veel informatie voorhanden. In de tijdmachine, de beeldbank en op de speciale Tweede Wereldoorlog-website met onder andere de herinneringsfietsroute. Ze zijn allemaal te bereiken via www.heemkringmolenheide.nl. En dan is er ook nog onze wiki, die u via www.wikimiddenbrabant kunt bereiken. Op www.75jaarvrijheidgilzerijen.nl vindt u alle informatie over de activiteiten die nu rond de bevrijding in onze gemeente plaatsvinden.